

POMOC NA MÍSTĚ

CZECH

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

FOR ONE
2019

POMOC NA MÍSTĚ 2019

V LETECH 2015-2018 JSME NAVÍC PŮSOBILI V TĚCHTO ZEMÍCH:

V rámci bilaterální spolupráce:

Bosna a Hercegovina
Bulharsko
Irák
Pobřeží slonoviny
Řecko
Srbsko
Sýrie
Turecko
Ukrajina

V rámci multilaterální spolupráce:

Etiopie
Keňa
Libanon
Somálsko
Súdán
Uganda

Aktivity v roce 2019

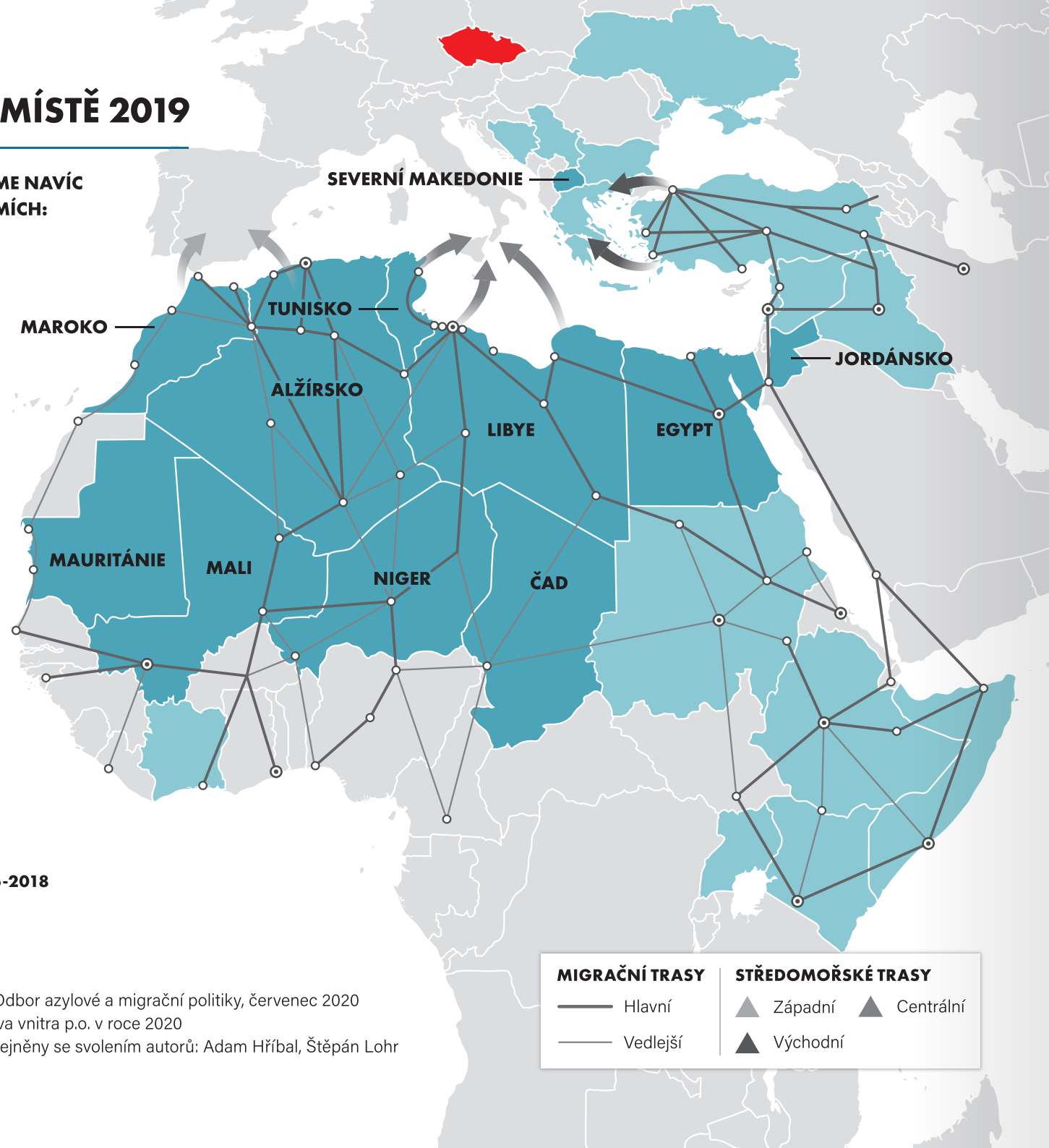
Aktivity v letech 2015-2018

 medevacczech.cz

Vydalo Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky, červenec 2020

Vytiskla Tiskárna Ministerstva vnitra p.o. v roce 2020

Všechny fotografie byly zveřejněny se svolením autorů: Adam Hříbal, Štěpán Lohr

ÚVODNÍ SLOVO

Mgr. Pavla Novotná

Ředitelka odboru azylové a migrační politiky

Foto: Adam Hříbal © MV ČR

Milí čtenáři,

držíte v ruce výroční zprávu programu Ministerstva vnitra Pomoc na místě za rok 2019. Není žádnou novinkou, že vývoj v oblasti migrace a uprchlictví v posledních letech je velmi dynamický. Stejně tak jako předchozí roky, tak i rok 2019 přinesl mnohé zvraty na migračních trasách a proměnil migrační toky směrem do Evropy. Prostřednictvím programu Pomoc na místě jsme nicméně byli připraveni flexibilně reagovat na tyto náhlé výzvy.

V návaznosti na vývoj na západní středomořské trase v roce 2018, kdy se tato migrační trasa stala nejfrekventovanější cestou uprchlíků a migrantů do Evropy, jsme museli proměnit pořadí priorit pro rok 2019 a posunout země severní Afriky a Sahelu na první příčku priorit našeho programu. Nadále jsme ale samozřejmě pokračovali v aktivitách na východní středomořské a na ní navazující západobalkánské migrační trase, neboť i tady byl po klidnějším roce 2017 zaznamenán v roce 2018 značný nárůst a zvýšené potřeby.

Dovolte mi, abych zde vyjádřila poděkování všem implementačním partnerům, bez jejichž spolupráce by Pomoc na místě nemohla pomáhat. Mezi naše partnery se v roce 2019 zařadily nejen Organizace spojených národů (OSN), ale též jednotlivé partnerské vlády a mezinárodní nevládní organizace. Těmto všem patří dík za jejich úsilí za ochranu, zlepšování životů a poskytování alternativ uprchlíkům a dalším osobám v pohybu.

Mgr. Pavla Novotná

ÚVOD

Program Pomoc na místě Ministerstva vnitra České republiky (celým názvem: Program Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních toků) pomáhá od roku 2015 „lidem v pohybu“ – tedy uprchlíkům, migrantům, vnitřně vysídleným osobám a osobám, které se po vysídlení navrací zpět do své vlasti. Právě jim chce Ministerstvo vnitra prostřednictvím svých projektů umožnit nalézt trvalé řešení - tedy vytvořit jim co nejlepší podmínky v místě jejich původu, pomoci jim navrátit se do své domovské země či integrovat je v sousední hostitelské zemi. Důležitou součástí programu Pomoc na místě je také boj proti nelegální migraci a tím i proti pašerákům a obchodníkům s lidmi. Z toho důvodu pomáháme zemím na hlavních migračních trasách posílit jejich migrační systémy, aby byly schopné nelegální migraci a pašeráctví čelit a zamezovat.

Jednotlivé projekty financované z programu jsou implementovány v partnerství s jednotlivými zahraničními vládami, mezinárodními organizacemi a mezinárodními nevládními organizacemi. V roce 2019 Ministerstvo vnitra spolupracovalo celkem se šesti zahraničními partnery.

Rozpočet programu Pomoc na místě činil v roce 2019 celkem 150 milionů Kč, díky čemuž bylo možné se podílet na realizaci sedmi bilaterálních projektů, a navíc přispět i do jednoho programu regionálního, konkrétně do evropského Regionálního programu rozvoje a ochrany (RDPP) pro severní Afriku. Jednalo se již o druhý příspěvek Ministerstva vnitra do tohoto programu.

Projekty v tomto roce byly realizovány ve třech prioritních oblastech: v severní Africe a širším Sahelu, na Blízkém východě a na Balkáně. Prioritní regiony a jejich pořadí byly stanoveny s ohledem na aktuální migrační a uprchlickou situaci v blízkém okolí Evropské unie a s tím souvisejícími migračními tlaky na EU, potažmo na Českou republiku, v předchozím roce.

I v roce 2019 pokračovala spolupráce a propojenost Pomoci na místě se sesterským zdravotně humanitárním programem MEDEVAC. Příkladem jsou aktivity v Jordánsku, kdy podpora zdravotnického projektu Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) z rozpočtu Pomoci na místě otevřela příležitost pro spolupráci UNHCR a MEDEVACu na předvýběru pacientů pro české lékařské mise.

CELKOVÉ STATISTIKY PROGRAMU 2015-2019

779 mil. Kč

poskytnutých na řešení migrační krize od roku 2015

27 zemí

na 3 kontinentech, kde program působí

37 projektů

a podpora dalších 5 multilaterálních programů

18 implementačních partnerů

z řad vládních institucí a mezinárodních organizací

588 700 uprchlíkům

podala Pomoc na místě pomocnou ruku

18 000 dětem uprchlíků

poskytla Pomoc na místě ochranu

JAK POMÁHÁME

- › Poskytujeme **ochranu** uprchlíkům a dalším zranitelným skupinám osob v pohybu mimo EU.
- › Stavíme a obnovujeme **bydlení** a potřebnou **infrastrukturu** pro nuceně vysídlené osoby.
- › Přispíváme na **vzdělání a zdravotní péči** pro ty nejvíce potřebné.
- › Podporujeme **budování a zlepšení migračních a azylových systémů** v sousedství EU a předcházíme nelegální migraci.
- › Pomáháme zajistit **živobytí a soběstačnost** uprchlíků a hostitelské komunity.

AKTIVITY IMPLEMENTOVANÉ V ROCE 2019

- **Jordánsko – 40 mil. Kč**
Podpora zdravotní péče a vzdělání syrských uprchlíků
(implementační partneři: UNHCR, LWF, Care International)
- **Libye – 25 mil. Kč**
Asistence uprchlíkům po vylodění, ve vládních uprchlických zařízeních a centru UNHCR
(implementační partner: UNHCR)
- **Mali – 25 mil. Kč**
Ochrana dětí v pohybu
(implementační partner: UNICEF)
- **Niger – 25 mil. Kč**
Asistence uprchlíkům z Nigérie
(implementační partner: UNHCR)
- **Severní Makedonie – 25 mil. Kč**
Posilování migračního systému a boj proti nelegální migraci
(implementační partner: Ministerstvo vnitra Republiky Severní Makedonie)
- **Severní Afrika – 10 mil. Kč**
Finanční příspěvek do Regionálního programu rozvoje a ochrany (RDPP) pro Severní Afriku
(implementační partner: Ministerstvo vnitra Itálie)

AKTIVITY PLÁNOVANÉ V ROCE 2020

Priority pro rok 2020 opět berou v úvahu migrační a uprchlickou situaci na hlavních migračních trasách do Evropy a rovněž reflektují vznik samostatného Programu aktivit na podporu zdrojových a tranzitních zemí migrace v Africe v období 2020 – 2022 koordinovaného Ministerstvem zahraničních věcí.

V roce 2019 zaznamenala východní středomořská a západobalkánská trasa nárůst o 53 % oproti předchozímu roku (na 70 369 osob) a stala se tak nejvíce frekventovanou migrační trasou do Evropské unie. Z tohoto důvodu je první prioritou pro rok 2020 region Balkánu, druhou prioritou je potom severní Afrika a Blízký východ - tzv. region MENA. Část rozpočtu bude i tento rok ponechána jako rezerva pro případy neočekávaného vývoje na migračních trasách a umožní tak České republice rychle a efektivně reagovat a poskytnout potřebnou pomoc v závislosti na posouzení aktuálních nepředvídatelných potřeb.

Rozpočet programu Pomoc na místě pro rok 2020 činí 135 mil. Kč. Priority programu byly projednány mezirezortní pracovní skupinou a odsouhlaseny Vládou České republiky usnesením č. 144 ze dne 24. února 2020.

BALKÁN – 50 MIL. Kč

MENA – 50 MIL. Kč

MIGRAČNÍ TRASY – 35 MIL. Kč

POMÁHÁME DĚTEM

Pro děti je opuštění domova velmi traumatizující, často si s sebou neodnášejí nic než jen velmi nepříjemné zážitky z válek a dalších událostí. Z tohoto důvodu je 40 % aktivit Pomoci na místě zaměřených na děti.

V Nigeru jsme z Pomoci na místě podpořili výstavbu základních škol. © UNHCR

Pomoc dětem je bezesporu zásadní, protože jsou to zejména děti, které jsou nejvíce zasaženy válkami, konflikty a dalšími krizemi, které často vedou k vynucené migraci. Pro děti je opuštění domova velmi traumatizující, často si s sebou neodnášejí nic než jen velmi nepříjemné zážitky z válek a dalších událostí. Na samotné cestě do bezpečí jsou dále vystaveny mnohým rizikům, a to zejména pokud cestují samy, bez dospělého člena rodiny. Tyto děti označujeme jako „děti bez doprovodu“. Společné pro všechny tyto děti je také přerušení školní docházky, a tedy nemožnost vzdělávání z důvodu vysídlení.

Proto se již od počátku svého vzniku v roce 2015 program soustředí primárně na pomoc dětem. Speciální ochranu a asistenci je nutné poskytnout nejen dětem bez doprovodu, ale také rodinám s malými dětmi. Za tímto účelem spolupracuje Ministerstvo vnitra s množstvím dalších partnerů, kteří se na takový typ pomoci zaměřují. Zejména se jedná o Dětský fond OSN (UNICEF), Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) nebo organizaci Care International. Od roku 2015 byly v rámci Pomoci na místě realizovány projekty na pomoc dětem a rodinám s dětmi v celkové výši 275 milionu Kč, tedy téměř 40 % všech dosavadních výdajů.

V uprchlických táborech v Jordánsku podporuje Pomoc na místě přístup syrských dětí ke vzdělání a zdravotní péči. © MV ČR (Foto: Štěpán Lohr)

V uprchlickém táboře Azraq v Jordánsku jsme podpořili výstavbu obydlí pro rodiny s dětmi. © MV ČR (Foto: Štěpán Lohr)

Jelikož víme, jak je vzdělání důležité, pomáháme také dětem uprchlíkům, aby mohly navštěvovat školy, vzdělávat se a zajistit si tak lepší budoucnost. Na Blízkém východě a v Africe proto například přispíváme na opravu a budování škol v uprchlických táborech i mimo ně.

Bohužel mnohdy na dlouhé cestě do bezpečnější destinace jsou děti bez doprovodu vystavovány násilí a zneužívání. Právě pro ně je ve spolupráci s našimi partnery zajišťováno ubytování ve speciálních centrech, je jim poskytována psychologická podpora a vzdělání. Dále se pro ně odborníci snaží nalézt trvalé řešení, které bude alternativou k nebezpečné nelegální migraci. Tímto řešením je zejména sloučení s rodinou či zajištění náhradní pěstounské péče.

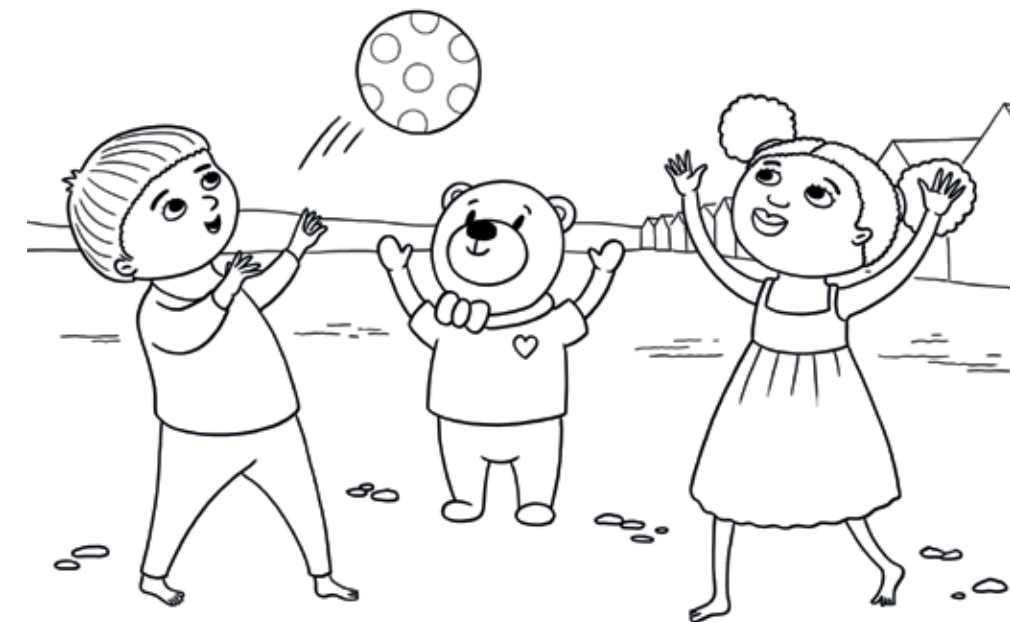
Pro rodiny s dětmi Pomoc na místě též buduje domovy v uprchlických táborech. Jedná se zejména o Jordánsko, kde ve dvou největších táborech pro syrské uprchlíky, Azraq a Zatári, Pomoc na místě přispěla na výstavbu více než 4500 obydlí, dalších téměř 7300 obydlí bylo za přispění programu Pomoc na místě opraveno.

V roce 2019 byly v rámci programu také realizovány dva velké projekty zaměřené na děti.

V Mali byl podpořen projekt UNICEF „Děti na cestě“, který pomáhá dětem bez doprovodu nalézt alternativu k nelegální migraci prostřednictvím pomoci sloučení s rodinou či zajištění náhradní pěstounské péče. Nedílnou součástí projektu je zároveň informování dětí o rizicích spojených s nelegální migrací. Projekt takto zahrnul celkem 10000 dětí.

Druhý projekt zajistil v Jordánsku přístup k základnímu vzdělání pro 190 syrských dětí, které do té doby z důvodu špatné ekonomické situace své rodiny školu nemohly navštěvovat. Rodiny těchto dětí dostaly podmíněnou finanční výpomoc, aby děti nemusely pracovat, ale namísto toho mohly začít chodit do školy a zajistit si tak lepší budoucnost. Tento projekt v Jordánsku byl realizován organizací Care International.

Nezapomínáme ale ani na děti v České republice. Ve spolupráci se skvělou ilustrátorkou Adélou Růčkovou Moravcovou vznikly v roce 2019 omalovánky s obrázky ilustrujícími situaci dětí ve světě, kterým prostřednictvím programů Pomoc na místě a sesterského programu MEDEVAC poskytujeme pomoc. Omalovánky slouží nejen dětem v postižených oblastech, kde jim krátí dlouhou chvíli a naučí je některá česká a anglická slovíčka, ale právě i českým dětem, kterým hravou formou přibližují situaci v sousedství Evropy a informují o aktivitách obou programů Ministerstva vnitra – programu Pomoc na místě a programu MEDEVAC.

Omalovánky s obrázky ilustrujícími situaci dětí, které musely opustit svůj domov. © Adéla Růčková

SEVERNÍ AFRIKA A SAHEL

První geografickou prioritou programu Pomoc na místě se v roce 2019 poprvé od doby zahájení realizace programu v roce 2015 stala Afrika, a to konkrétně severní Afrika a země Sahelu.

Významným faktorem v tomto kroku byl především nárůst migrace z afrických zemí do Evropy v průběhu roku 2018. Západní středomořská trasa do Španělska se v roce 2018 stala nejméně frekventovanější migrační trasou do Evropy, kdy oproti předchozímu roku zaznamenala nárůst o 124 %. V roce 2018 do Španělska dle statistik Evropské komise vstoupilo 64 427 osob (včetně pozemního vstupu do španělských enkláv Ceuta a Melilla). Tuto trasu využívají převážně obyvatelé států severní Afriky, Sahelu a západní Afriky, jako je např. Maroko, Mali či Guinea. Státy tohoto regionu jsou dlouhodobě frekventovaným zdrojovým a tranzitním regionem pro migraci námořní cestou do EU. Nestabilní situace v řadě států tohoto regionu a vysoká propustnost tamní mořské hranice představuje velkou výzvu pro jednotlivé evropské země i pro institucionalizovanou spolupráci s EU. Do tohoto regionu plynou finanční prostředky ze Světového fondu EU pro Afriku, v zemích severní Afriky dále jednotlivé evropské země, pod vedením Itálie, realizují projekty v rámci společného Regionálního programu rozvoje a ochrany (RDPP), který se zaměřuje na stabilizaci, rozvoj a ochranu uprchlíků, včetně posilování kapacit místních migračních a azylových struktur. Migrační situace v Africe ovšem i přes veškeré úsilí a dosažené výsledky zůstává problematická, neboť stále vznikají a prohlubují se místní konflikty a k tomu se přidávají další příčiny migrace jako častější sucha a neúrody z důvodu klimatických změn.

Hlavní zdrojovou oblastí migrace do severní Afriky a následně do Evropy jsou zejména nestabilní země Sahelu a subsaharské Afriky. Zde mezi nejméně frekventovanější tranzitní země patří Mali a Niger, které se tak staly pro rok 2019 prioritními zeměmi programu. Dále se k nim přidala také Libye, na jejímž území se na počátku roku 2019 nacházelo téměř 800 000 migrantů a uprchlíků s potřebou urgentní humanitární pomoci. V rámci tzv. záchranného tranzitního mechanismu UNHCR zahájilo evakuaci osob s nárokem na mezinárodní ochranu právě do Nigeru. Niger tak prokázal svou připravenost spolupracovat na řešení migrační situace ve Středomoří, přestože se sám potýká s velkým množstvím uprchlíků z Nigérie a Mali na svém území. Právě z tohoto důvodu byl Niger zařazen mezi prioritní země programu Pomoc na místě s cílem ulehčit této zemi od zátěže, které v souvislosti s uprchlickou situací čelí. Program Pomoc na místě se v afrických zemích zaměřil zejména na ochranu a stabilizaci migrantů a uprchlíků včetně těch nejzranitelnějších – dětí.

LIBYE

OCHRANA A ASISTENCE UPRCHLÍKŮM A ŽADATELŮM O AZYL V LIBYI

Alokovaná částka:

25 milionů Kč

Implementační partner:

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)

Doba implementace:

leden - prosinec 2019

Popis projektu:

Cílem projektu UNHCR v roce 2019 bylo poskytnout uprchlíkům a žadatelům o azyl nezbytnou asistenci po vylodění v Libyi, ve vládních uprchlických centrech a v zařízení UNHCR (Gathering and Departure Facility), kam jsou umisťováni zranitelní uprchlíci před tím, než jsou evakuováni z Libye do svých domovských států nebo států poskytujících útočiště (v r. 2019 se jednalo o Niger a Rwandu, které v rámci návratového a přesídlovacího mechanismu UNHCR poskytovaly uprchlíkům útočiště). V rámci projektu UNHCR ve spolupráci se svými partnery poskytovalo uprchlíkům balíčky základních potřeb, zdravotní konzultace a nezbytné ošetření po vylodění a ve vládních uprchlických centrech a dále zdravotní a psychosociální péči, ubytování a stravu v zařízení UNHCR.

Stav implementace:

V rámci projektu bylo uprchlíkům ihned po vylodění poskytnuto 1058 zdravotních konzultací či ošetření a distribuováno celkem 4755 záchranných balíčků s hygienickými potřebami, příkrývkami a stravou. Ve vládních uprchlických centrech bylo poskytnuto 17 149 zdravotních konzultací či ošetření. V centru UNHCR bylo přispěno na zdravotní a psychosociální péči, stravu, ubytování a základní potřeby pro 1500 nejzranitelnějších uprchlíků, kterými jsou zejména ženy a děti. Realizace projektu byla ukončena v prosinci 2019 a výstupy byly dosaženy v plném rozsahu.

Rodina před centrem UNHCR před evakuací z Libye do Nigeru. © UNHCR

NIGER

OCHRANA A ASISTENCE UPRCHLÍKŮ Z NIGÉRIE

Popis projektu:

Cílem projektu implementovaného ve spolupráci s UNHCR byla ochrana a asistence uprchlíkům z Nigérie v regionu Maradi na jihu Nigeru a podpora místní hostitelské komunity. V době zahájení projektu bylo v regionu Maradi více než 35 000 nigerijských uprchlíků a v celém Nigeru poté více než 120 000 uprchlíků z Nigérie. Hlavní aktivity projektu zahrnovaly kvalitní registraci příchozích uprchlíků, která byla realizována ve spolupráci s nigerskou vládou. Na základě této registrace získá UNHCR a nigerská vláda informace o počtu a sociálním složení uprchlické komunity v zemi, což umožňuje plánovat pro uprchlíky specifická podpůrná opatření. Dále byly vytipovány nejzranitelnější osoby, kterým byla nabídnuta relokační do vesnic ve vnitrozemí Nigeru, které je bezpečnější a vhodnější pro integraci než příhraniční oblasti. V souvislosti s nárůstem populace v regionu Maradi bylo třeba vybudovat novou infrastrukturu, zejména nové vodní zdroje, ubytovací kapacity a školy. Aktivity zahrnovaly též poskytování lékařské péče nově příchozím a distribuci základních potřeb.

Snímání otisků prstů v registračním centru Dan Kano. © UNHCR

Alokovaná částka: 25 milionů Kč

Implementační partner: Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)

Doba implementace: leden – prosinec 2019

Stav implementace:

V rámci projektu byla ve spolupráci s nigerskou vládou zajištěna registrace 41 818 uprchlíků, kteří odešli z Nigérie před násilím islamistických skupin, zejména skupiny Boko Haram. 453 uprchlíků bylo relokováno do vesnic dále od nebezpečného hraničního pásma. Též byly v rámci projektu zhotoveny dva nové vodní zdroje a vybudovány latríny, postaveno 264 nových obytných jednotek, distribuováno 400 balíčků základních potřeb pro domácnost (matrace, přikrývky, moskytiéry, nádobí na vaření, hygienické potřeby apod.). Dále bylo poskytnuto 4884 zdravotních zákroků a konzultací v nově otevřeném zdravotním centru a byly rekonstruovány 3 základní školy. Realizace projektu byla ukončena v prosinci 2019 a výstupy byly dosaženy v plném rozsahu.

Nigerijská žena s balíčkem základního vybavení. © UNHCR

Nová vodní nádrž a čerpadlo na solární energii v Garin Kaka. © UNHCR

MALI

Alokovaná částka: 25 milionů Kč

Implementační partner: Dětský fond OSN (UNICEF)

Doba implementace: červenec 2019 – červen 2021

OCHRANA DĚTÍ V POHYBU V MALI

Popis projektu:

Přes Mali prochází jedna z hlavních tradičních migračních tras do severní Afriky a dále do Evropy. Tuto migrační trasu využívá i velké množství dětí bez doprovodu, které pocházejí nejčastěji ze zemí západní Afriky. Mezi nejčastější důvody odchodu z domova patří nedostatek příležitostí získávat obživu v mnohých afrických zemích, často také rodiny některé ze svých dětí vyšlou za prací do Evropy s výhledem získat práci zejména na černém trhu a zasílat následně domů do Afriky peníze a živit tak celou svou rodinu. Děje se tak bez znalostí rodičů a rodin o nástrahách, které na děti čekají. Dětem bez doprovodu na cestě hrozí mnohá nebezpečí včetně fyzického, psychického i sexuálního násilí a zneužívání. V rámci projektu realizovaného UNICEF je 7 000 dětem v pohybu v Mali poskytována konkrétní ochrana. Je plánováno kapacitní posílení 10 mobilních týmů a vznik 5 nových, vyškolení 100 nových sociálních pracovníků, zřízení a posílení 30 center na psychosociální podporu dětí. Jsou posilovány kapacity malijských úřadů, aby dokázaly včas reagovat a pomoci dětem v nouzi. 200 dětem bez doprovodu bude zajištěna náhradní péče v pěstounských rodinách či v pečovatelských centrech, 200 dětí bude sloučeno se svými rodinami a bude jim poskytnuta nezbytná reintegrační péče, 10 000 dětí a mladistvých náchylných k opuštění rodiny a migraci bude informováno o rizicích nelegální migrace, a to prostřednictvím komunitních programů a osvětových kampaní.

Stav implementace:

V průběhu prvního roku realizace tohoto dvouletého projektu byla 1329 dětem (668 dívkám a 661 chlapcům) poskytnuta psychosociální péče, a to v 15 dětských centrech v regionu Mopti. Regionem Mopti prochází při své cestě Mali většina migrantů, včetně dětí bez doprovodu, proto se v prvním roce realizace projektu pomoc zaměřila primárně na tento region. V průběhu realizace projektu postihla Malí koronavirová pandemie, proto byla z české pomoci vybavena dětská centra hygienickými potřebami a teploměry na prevenci šíření nákazy. V průběhu roku dále proběhlo zhodnocení kapacit malijských úřadů v oblasti reakce na pomoc dětem v nouzi. Na základě těchto zjištění budou v druhém roce realizace projektu uskutečněna školení pro relevantní úřady a organizace a budou vypracovány plány a postupy rychlé reakce na pomoc dětem. V neposlední řadě bylo 13 dětí bez doprovodu sloučeno se svými rodinami a v květnu 2020 byl spuštěn profil na Facebooku, na kterém jsou sdílána krátká videa s příběhy dětí na cestě, která mají děti varovat před nebezpečím, které nelegální migrace představuje. Za prvních 6 dní mělo první publikované video 11 474 zhlédnutí. Realizace projektu bude ukončena v červnu 2021.

SEVERNÍ AFRIKA

PŘÍSPĚVEK DO REGIONÁLNÍHO PROGRAMU ROZVOJE A OCHRANY (RDPP) PRO SEVERNÍ AFRIKU – 4. FÁZE

Alokovaná částka: 10 milionů Kč

Implementační partner: Ministerstvo vnitra Italské republiky

Doba implementace: 2019 - 2021

Popis projektu:

Regionální programy rozvoje a ochrany (RDPP) jsou hlavním nástrojem států Evropské unie pro poskytování podpory a ochrany uprchlíkům a migrantům ve třech sousedních regionech Evropy: severní Afrika, Blízký východ a Africký roh. Pomoc na místě podporuje realizaci projektů v rámci všech třech programů. Spolupráce s ostatními členskými státy EU a společné financování v rámci regionálních programů jsou důležité pro zvýšení dopadu realizovaných rozvojových intervencí.

V zemích severní Afriky se nachází více než milion uprchlíků a migrantů, kteří hledají bezpečí a obživu. V rámci RDPP pro severní Afriku jsou realizovány projekty v Alžírsku, Čadu, Egyptě, Libyi, Maroku, Mauritanii, Nigeru a Tunisku. Program koordinuje Ministerstvo vnitra Itálie a je rozdělen na dvě části – část Ochrana a část Rozvoj. Cílem první části programu je zejména ochrana migrantů a uprchlíků a pomoc severoafrickým státům, aby se dokázaly o uprchlíky a migranty postarat, tzn. zajistit jim bezpečí a přístup k obživě. Cílem je nalézt pro tyto osoby trvalá řešení a předejít tak jejich další migraci – to může znamenat integraci v severoafrické zemi, dobrovolný návrat a reintegraci v domovské zemi nebo přesídlení do třetí země. Druhá část programu se zaměřuje na podporu hostitelských komunit a jejich schopnosti odolávat sociálním, politickým a ekonomickým zvrátům.

Program je financován Evropskou komisí (zejména z Azylového, migračního a integračního fondu) a bilaterálními dárci. Kromě Itálie a České republiky přispívají do RDPP pro severní Afriku ještě Rakousko a Norsko. V současné době se realizuje 4. fáze programu.

Stav implementace:

Od roku 2016 bylo prostřednictvím RDPP pro severní Afriku financováno 40 projektů v celkové výši 41,4 milionu EUR (cca 1,1 miliardy Kč). Jednotlivé projekty byly a jsou realizovány mezinárodními organizacemi, zejména Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Dětským fondem OSN (UNICEF), organizací Save the Children a dalšími. V rámci 4. fáze programu je například realizován projekt, který zvyšuje kapacity libyjské vlády v oblasti registrace migrantů, projekt přímé podpory navracejícím se migrantům a obětem obchodování s lidmi v Nigeru či projekt na posilování kapacit vládních úřadů v Egyptě a Alžírsku v oblasti azylového řízení. Realizace aktivit v rámci 4. fáze programu bude ukončena v r. 2021.

BLÍZKÝ VÝCHOD

Druhou geografickou prioritou programu Pomoc na místě v roce 2019 byl region Blízkého východu, neboť v důsledku vleklého konfliktu v Sýrii státy Blízkého východu na svém území stále hostí vysoký počet syrských uprchlíků, jejichž situace je dlouhodobě neudržitelná. Většina syrských uprchlíků našla útočiště právě v sousedních zemích - dle dat UNHCR žije v sousedních zemích 5,6 mil. Syřanů. Nejvíce syrských uprchlíků hostí na svém území Turecko (3,6 milionů), Libanon (1,5 milionu), Jordánsko (673 tisíc), Irák (251 tisíc) a Egypt (132 tisíc).

Situace vede k bezprecedentnímu tlaku na tyto země, jejich infrastrukturu a stabilitu místních komunit. Možnosti těchto zemí poskytnout dostatečnou ochranu a důstojné zacházení uprchlíkům jsou jen velice omezené, což vede ke zvýšené frustraci jak místního obyvatelstva, tak uprchlíků, kteří jsou následně nuceni hledat bezpečí a ochranu jinde, včetně Evropy. Příkladem může být např. Jordánsko, kde v důsledku nedostatečných pracovních příležitostí a omezení práce uprchlíků ze strany jordánské vlády žije 80 % syrských uprchlíků mimo uprchlické tábory pod hranicí chudoby a 57 % Syřanů v produktivním věku není v Jordánsku zaměstnaných. K návratu do Sýrie se zatím rozhodl pouze velmi malý počet uprchlíků. Důvodů je mnoho - chybějící dokumenty, ztráta veškerého majetku v Sýrii a nemožnost návratu do svého bydliště, strach z pronásledování ze strany syrské vlády, strach ze stále nestabilní bezpečnostní situace a aktivní munice.

Prioritní zemí pro Pomoc na místě v regionu Blízkého východu je právě Jordánsko, kde se počet registrovaných syrských uprchlíků v roce 2019 rovnal téměř 9 % celkové populace a kde již v minulých letech ČR realizovala řadu úspěšných, potřebných projektů na asistenci uprchlíkům. Pomoc se oproti předchozím rokům, kdy se zaměřovala zejména na výstavbu infrastruktury v uprchlických táborech, v roce 2019 nově zaměřila zejména na podporu zdravotní péče a vzdělání syrských uprchlíků, tedy na jejich lidský rozvoj, který je v případě dlouhodobého vysídlení tolik potřebný. Na podporu zdravotnictví ve spolupráci s UNHCR navíc mohly navázat aktivity programu MEDEVAC, který působí v Jordánsku již od roku 2013.

JORDÁNSKO

PODPORA ZDRAVOTNÍ PÉČE A SPECIÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PRO SYRSKÉ UPRCHLÍKY

Alokovaná částka:

25 milionů Kč

Implementační partner:

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)

Doba implementace:

leden – prosinec 2019

Popis projektu:

Cílem projektu podpory zdravotní péče a speciálního vzdělání pro syrské uprchlíky v Jordánsku bylo umožnit přístup ke zdravotní péči více než 11 tisícům uprchlíků žijícím mimo uprchlické tábory. Primární zdravotní péče byla pacientům poskytována v pěti partnerských zdravotních klinikách. UNHCR též provozuje mobilní zdravotní jednotku, která pravidelně vyjíždí za pacienty v odlehlých venkovských oblastech. Pro specializovanou zdravotní péči byli pacienti odesíláni do jordánských nemocnic, které disponují potřebným vybavením a odborným personálem. Druhým cílem projektu bylo poskytnout rehabilitační péči a speciální vzdělávání syrským dětem se zvláštními vzdělávacími potřebami.

Stav implementace:

V rámci projektu byla poskytnuta zdravotní péče více než 11 tisícům syrských uprchlíků v Jordánsku a rehabilitační služby a speciální vzdělávání více než 60 syrským dětem se zdravotním postižením. Realizace projektu byla ukončena v prosinci 2019, nicméně na projekt navázala spolupráce UNHCR a Stálého zdravotně humanitárního programu Ministerstva vnitra MEDEVAC v předvýběru pacientů pro chirurgické zákroky českých lékařů v Jordánsku, kteří pravidelně do země vyjíždějí.

Malý syrský chlapec při rehabilitaci v rámci programu pro nejmenší děti. © UNHCR

Malá syrská pacientka s omalovánkami programu Pomoc na místě a MEDEVAC © MV ČR

ZLEPŠENÍ EKONOMICKÉ SITUACE SYRSKÝCH UPRCHLÍKŮ A JORDÁNSKÉ HOSTITELSKÉ KOMUNITY

Alokovaná částka: 8 milionů Kč

Implementační partner: Luteránská světová federace (LWF)

Doba implementace: říjen 2019 – září 2020

Školení podnikatelských dovedností v táboře Zatáří. © LWF

Popis projektu:

Cílem projektu je zlepšit ekonomickou situaci syrských uprchlíků a jordánské hostitelské komunity ve městě Irbid a v uprchlickém táboře Zatáří a to prostřednictvím podpory drobného podnikání. Drobné domácí podnikání syrských uprchlíků v Jordánsku zlegalizovala jordánská vláda v listopadu 2018 a umožnila tak nové pracovní příležitosti zejména pro ženy. Příjemci projektu realizovaného Luteránskou světovou federací (LWF) je 150 syrských uprchlíků a příslušníků jordánské hostitelské komunity (žen a mladistvých). Příjemci jsou vybráni z řad nejzranitelnějších rodin, ale je hodnocena i jejich motivace pro založení živnosti. Vybrané ženy a mladiství absolvují školení v oblasti drobného podnikání (jak vypracovat podnikatelský plán základy účetnictví, marketing apod.) a je jim poskytnuta asistence při registraci jejich živnosti. Vybraným 15 ženám a 5 mladistvým bude následně poskytnut vstupní grant na pořízení nezbytného vybavení pro založení vlastní podnikatelské činnosti.

Stav implementace:

Realizace projektu byla zahájena průzkumem trhu a potřeb. Nejvíce potenciálních příjemců projevilo zájem o podnikání v krejčovských službách, výrobě šperků, rukodělných výrobků, provozu malých domácích obchodů, ale též v oblasti web designu. Na konci roku 2019 byly vytvořeny školící materiály a v uprchlickém táboře Zatáří byla v centru LWF s názvem „Oáza míru“ instalována buňka, která bude sloužit jako výukové centrum. V průběhu ledna 2020 byl dokončen výběr účastníků školení, a to tak, aby příležitost dostali ti nejvíce zranitelní a zároveň motivovaní lidé. Samotná školení poté byla zahájena v únoru 2020. Realizace projektu bude probíhat do září 2020.

PODPORA ZDRAVOTNÍ PÉČE A SPECIÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PRO SYRSKÉ UPRCHLIKY

Alokovaná částka: 7 milionů Kč

Implementační partner: Care International

Doba implementace: listopad 2019 – říjen 2020

Setkání s rodiči a opatrovníky podpořených dětí. © Care International

Popis projektu:

V Jordánsku mnoho syrských rodin neposílá své děti do školy, protože potřebují, aby jim děti pomáhaly se zajištěním finančních výdělků. Bez pomoci dětí by se totiž některé rodiny jen velmi těžko užívaly. Cílem projektu s celým názvem „Ochrana dětí uprchlíků a jejich rodin prostřednictvím podmíněné finanční asistence na podporu vzdělání“ realizovaného Care International je zajistit základní vzdělání syrským dětem v Jordánsku, jejichž rodiče by si jinak nemohli z ekonomických důvodů dovést své děti do školy. 190 dětí ve věku 8 – 17 let a jejich rodin žijících mimo uprchlické tábory obdrží podmíněnou finanční asistenci, když děti začnou chodit do školy, což motivuje rodiny své děti do školy posílat a dětem tak zajistí potřebné vzdělání.

Stav implementace:

Na začátku realizace projektu proběhlo zhodnocení a výběr nejvíce zranitelných syrských dětí a rodin, které jsou do projektu zapojeny. Následně 190 vybraných dětí (99 dívek a 91 chlapců) ve věku 8 – 17 let zahájilo školní docházku. V průběhu celého projektu probíhá také osvěta rodičů či opatrovníků dětí o důležitosti vzdělání a rizikových faktorech, které mohou vést k tomu, že děti školu nedokončí. Současně Care International pomáhá těmto rodinám zajistit udržitelný příjem a živobytí, aby děti mohly pokračovat ve školní docházce i po skončení podpory z tohoto projektu, jehož realizace bude probíhat do října 2020. Vedle těchto aktivit poskytuje Care International po celou dobu realizace projektu poradenství dalším uprchlickým rodinám, a to zejména co se týče možnosti přístupu k jednotlivým zdravotním, sociálním a vzdělávacím službám a právní poradenství. Od počátku realizace projektu byla tato asistence poskytnuta 1839 rodinám.

Třetí geografickou prioritou programu Pomoc na místě byl v roce 2019 region Balkánu, kde je Ministerstvo vnitra dlouhodobě aktivní i skrz vysílání policistů zajišťujících pomoc místním úřadům při ochraně hranic.

Oblast západního Balkánu a jihovýchodní Evropy představuje dlouhodobě významnou pozemní migrační trasu do EU, a to především pro migraci pramenící z regionu Blízkého východu, která, zejména směrem do západní a severní Evropy, proudí skrze východní středomořskou a západobalkánskou migrační trasu. I přes uklidnění na západobalkánské migrační trase v průběhu let 2016 a 2017 rizika spojená s migračními toky přetrvávají. V roce 2018 byl na východní středomořské trase zaznamenán nárůst o 30 % oproti roku 2017, do Řecka v roce 2018 vstoupilo 49158 osob. V tomto ohledu bylo v roce 2019 potřeba i nadále podporovat balkánské státy při budování kapacit a infrastruktury svých azylových a migračních systémů tak, aby byly schopny případné navýšení migračního tlaku účinně absorbovat. Stále větší výzvou v tomto regionu se také stává boj proti pašerákům migrantů a obchodování s lidmi. Prioritní zemí pro Pomoc na místě v roce 2019 na Balkáně je Severní Makedonie.

SEVERNÍ MAKEDONIE

POSILOVÁNÍ MIGRAČNÍHO SYSTÉMU A BOJ PROTI NELEGÁLNÍ MIGRACI

Alokovaná částka:

25 milionů Kč

Implementační partner:

Ministerstvo vnitra Republiky Severní Makedonie

Doba implementace:

duben 2019 – prosinec 2020

Popis projektu:

Cílem projektu je posílení migračního systému a kapacit Severní Makedonie v boji proti nelegální migraci. Ministerstvo vnitra Republiky Severní Makedonie pořídí z peněžního daru ČR technické vybavení pro policejní jednotky zabývající se ochranou a dozorem hranic a pro specializovaný policejní orgán zaměřený na boj proti pašování migrantů a obchodování s lidmi. Pořízeny budou zejména lodě a gumové čluny na dohled nad hranicemi probíhající Prespanským a Ochridským jezerem na hranicích s Albánií a Řeckem, dále 10 terénních motorových vozidel, 10 dodávek, termovize, dalekohledy, speciální videokamery a další technické vybavení nezbytné pro ochranu hranic a odhalování pašeráků migrantů a obchodníků s lidmi.

Stav implementace:

V průběhu roku 2019 Ministerstvo vnitra Republiky Severní Makedonie zpřesňovalo technické parametry požadovaného vybavení a na začátku roku 2020 byly vyhlášeny čtyři veřejné zakázky. Realizace dodávek vybavení se očekává v druhé polovině roku 2020.

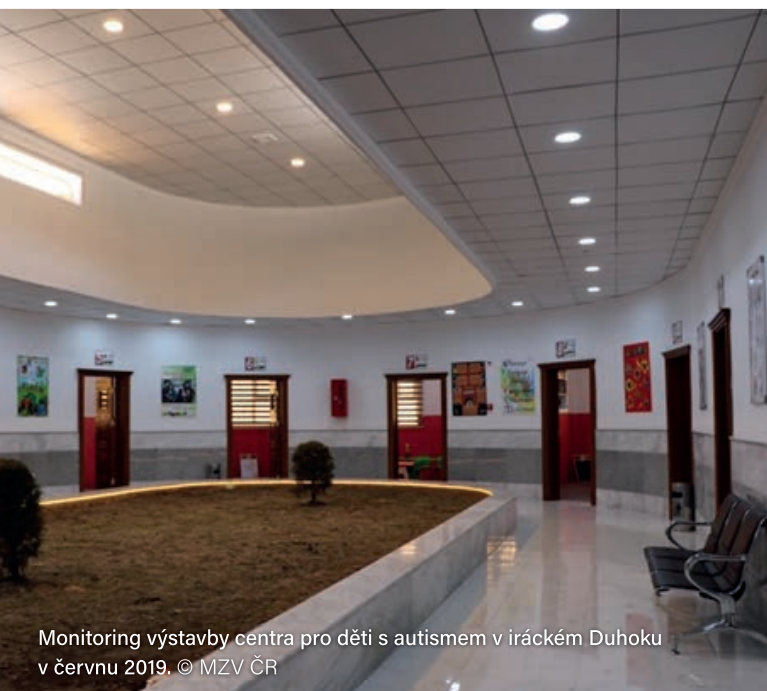
Ministři vnitra Jan Hamáček a Oliver Spasovski podepisují ve Skopji Memorandum o porozumění k peněžnímu daru. © MV ČR

IRÁK

Výstavba centra až pro 150 dětí s autismem byla podpořena z programu Pomoc na místě v roce 2017. © MZV ČR

Monitoring výstavby centra pro děti s autismem v iráckém Duhoku v červnu 2019. © MZV ČR

MONITORING REALIZACE PROJEKTŮ

Ministerstvo vnitra České republiky ve spolupráci se zastupitelskými úřady pravidelně provádí průběžný monitoring všech projektů podpořených z programu Pomoc na místě. Implementační partneři Ministerstvu vnitra předkládají průběžné a závěrečné zprávy z realizace projektů včetně přehledu čerpání rozpočtu.

Nad rámec toho koordinátoři programu Pomoc na místě též provádějí podrobný monitoring aktivit a výstupů vybraných projektů přímo v místě realizace, a to ve spolupráci s příslušnými zastupitelskými úřady České republiky v dané zemi a místními partnery. V roce 2019 proběhl podrobný monitoring realizovaných aktivit v uprchlických táborech v Jordánsku, monitoring projektu výstavby centra pro psychicky nemocné děti v Dohuku v Iráku a zhodnocení realizovaných aktivit v Severní Makedonii.

Součástí každého projektu podpořeného z programu Pomoc na místě tvoří monitorování probíhajících aktivit a konečné vyhodnocení výstupů na základě poskytnutí zpráv implementačními partnery, které rovněž obsahují přehled čerpání rozpočtu.

Nad rámec těchto standardních postupů se též provádí podrobnější monitoring vybraných projektů přímo v místě jejich realizace, ke kterému dochází ve spolupráci se zastupitelskými úřady ČR působícími v dané zemi a za účasti místních partnerů. Tyto návštěvy slouží k vyhodnocení dopadu projektu na cílovou skupinu a zmapování dalších potřeb, na které lze navázat do budoucna.

Jinak tomu nebylo ani v roce 2019, kdy proběhl hlubší monitoring třech konkrétních projektů. Na jaře 2019 byl Generální konzulát ČR v Erbilu pozván na prohlídku nově postaveného centra pro psychicky nemocné děti v Dohuku v Iráku, na který program přispěl částkou 10 mil. Kč. Na podzim pak podnikla koordinátorka programu cestu do Jordánska, kde program pomáhá syrským uprchlíkům již od roku 2015 a podpořil tam projekty v celkové hodnotě 230 mil. Kč. Posléze zavítala do Severní Makedonie, s jejíž vládou Ministerstvo vnitra spolupracuje na budování migračního systému a investovalo tak od roku 2016 98 mil. Kč na jeho posílení.

JORDÁNSKO

Návštěva zástupců MV ČR v uprchlickém táboře Azraq v září 2019. © MV ČR

Monitoring projektu „Podpora zdravotní péče a speciálního vzdělávání pro syrské uprchlíky“ podpořeného v roce 2019. Nemocnice v uprchlickém táboře Azraq. © MV ČR

SEVERNÍ MAKEDONIE

Monitoring aktivit financovaných v Severní Makedonii proběhl v říjnu 2019. Příjmací centrum Vinojuk. © MV ČR

Škody Yeti pořízené makedonskou policií z daru Pomoci na místě v roce 2016. © MV ČR

Syrský uprchlický tábor Zatári, Jordánsko © MV ČR